

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

SuPer ry kiittää mahdollisuudesta lausua arviointimuistiosta terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta koskien ja toteaa, että arviointimuistio on kattava ja hyvin laadittu.

Muistiossa on erittäin hyvin huomioitu se, että viime vuosikymmeninä ympäristö- ja ilmastokysymysten merkitys on terveydensuojelussa kasvanut voimakkaasti ja että ilmastonmuutos on otettava huomioon myös terveydensuojeluvalvonnassa.

Muistion ehdotus siirtymisestä riskiperusteiseen valvontaan on tarkoituksenmukainen ja se mahdollistaa paremmin resurssien kohdentamisen ja suojelun erityisesti haavoittuville väestöryhmille, kuten vanhuksille, allergioita ja astmaa sairastaville.

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

Kokonaisuudistuksen taustalla olevat tarpeet on kuvattu oikein hyvin. Viranomaisten lisäksi on tärkeää huomioida se, että sotehenkilöstöllä on tärkeä rooli terveellisen elinympäristön turvaamisessa ja terveyshaittojen ehkäisemisessä myös häiriötilanteissa.

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

Nykytilan kuvaus on realistinen ja hyvin kirjoitettu.

Yleistä

Muistiossa on pohdittu terveydensuojelulain nimikkeen muuttamista. Kannatamme nimikkeen säilyttämistä, koska terveydensuojelu-käsite on vakiintunut lainsäädännössä ja on ihmisille tuttu käsite.

Luku 1 - Yleiset säännökset

-

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

-

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

On kannatettavaa, että kohteet luokiteltaisiin terveydellisen riskin perusteella suuren riskin, kohtalaisen riskin ja vähäisen riskin kohteisiin.

Terveysuojelulain 13 §:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta, joka koskee terveysuojelun kannalta tärkeitä toimintoja ja toimipaikkoja. Muistion mukaan päiväkotien, lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvien toimintojen järjestämispaikkojen sekä esimerkiksi perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukiokoulutusta ja korkeakoulutusta järjestävien oppilaitosten valvonta on erityisen tärkeää, koska näissä tiloissa oleskelee säännöllisesti suuria määriä lapsia, nuoria ja aikuisia. Terveysuojelullisia riskejä on näissä tiloissa arvioitava säännöllisesti. Erityisesti päiväkodeissa ja oppilaitoksissa ilmanvaihto, tilojen puhtaanapito, sisäilman laatu ja melutaso ovat keskeisiä valvonnan kohteita.

Samoin jatkuvaa hoitoa antavat sosiaalihuollon toimintayksiköt, kuten tehostetun palveluasumisen yksiköt, laitoshoidon antavat sosiaalihuollon yksiköt, lastensuojelulaitokset sekä ensi- ja turvakodit ovat muistion mukaan kriittisiä kohteita. Näissä tiloissa valvonnan tavoitteena on varmistaa tilojen terveellinen ja turvallinen ympäristö sekä ehkäistä terveyshaittoja asukkaille ja henkilöstölle. Terveysuojelullisia keskeisiä valvonnan kohteita ovat ilmanvaihto, veden laatu, hygienia, siisteys ja tilojen terveydelliset olosuhteet. Kyseisissä tiloissa on asiakkaina väestöryhmiä, jotka nauttivat lainsäädännön näkökulmasta erityistä suojaa ja turvaa. He eivät aina kykene ilmaisemaan omaa tahtoaan selkeästi. Näissä yksiköissä erityistä huomiota on kiinnitettävä tilojen hygieenisyyteen mm. tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseksi. Myös kesäajan korkeat lämpötilat ovat keskeinen tilojen turvallisuuteen liittyvä tekijä vanhuksille ja heikkokuntoisille tarkoitetuissa tiloissa.

SuPer ry pitää erittäin tärkeänä sitä, että edellä mainitut kohteet olisivat terveydellisen riskin perusteella suuren riskin kohteita ja olisivat näin ilmoitusvelvollisia ja säännöllisen valvonnan piirissä. Pidämme myös erittäin kannatettavana sitä että esimerkiksi hygieniaan ja tartuntatauteihin liittyvien riskien tarkastamista laajennettaisiin ja systematisoitaisiin nykyisestä.

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

-

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

-

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

Siivottomuuden sääntely on jäänyt vähäiseksi ja nykyinen lainsäädäntö ei sisällä säännöstä siitä, milloin siivottomuutta tulisi pitää terveysuojelun kannalta haitallisena. Sääntely ei myöskään selkeästi erottele tilannetta, jossa siivottomuus aiheuttaa haittaa asiakkaalle itselleen tai tilanteesta, jossa haitta ulottuu muihin, esimerkiksi hoitokäynnillä olevalla lähihoitajalle. Superin mielestä olisikin tärkeää, että valvontatilanteissa viranomaiset voisivat tehdä johdonmukaisia päätöksiä

siivottomuuteen puuttumisesta ja tarvittavista toimenpiteistä. Tällä olisi merkitystä myös työntekijöiden veto- ja pitovoiman ylläpitämisessä.

Muistiossa hyvin todetaan, että siivottomuuden taustalla on usein syrjäytymistä, mielenterveysongelmia tai päihteiden väärinkäyttöä. Tämän vuoksi tilanteisiin puuttuminen edellyttää moniviranomaisyhteistyötä terveydensuojelun, sosiaalitoimen ja pelastusviran omaisten kesken. Erityisen tärkeää on saada selkeät toimintatavat, mihin siivottomuudesta ilmoitetaan ja miten prosessi etenee.

Viranomaisilla pitäisi olla mahdollisuus määrätä rakenteiden lisäksi koko rakennuksen ja talotekniikan kuntotutkimus. Tämä auttaisi pitkään jatkuneissa ja vaikeasti löydettävissä sisäilmaongelmissa. Tärkeää olisi saada säännökset, jotka mahdollistaisivat puuttumisen terveysriskeihin myös muissa kuin asunnoksi luokitelluissa tiloissa. Astma- ja allergiaoireet pahenevat monissa julkisissa tiloissa esiintyvissä sisäilmaltaan huonoissa olosuhteissa. Edelleen julkisellakin puolella on huonokuntoisia ja korjaamattomia käytössä olevia tiloja.

Myös kemialliset altisteet kaipaavat sääntelyä. Kemiallisia yhdisteitä koskevat säännökset limittyvät myös ympäristönsuojelulakiin ja työsuojelulainsäädäntöön. Silloin kun tila on myös työpaikka, on tärkeää huomioida, etteivät työntekijät altistu, koska he voivat joutua viettämään siellä paljon aikaa ja saada terveyshaittoja.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

-

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

Näiden pykälien tarkoituksena on varmistaa terveydensuojeluviranomaisten toimivaltuudet ja resurssit valvonnan ja hallinnollisten tehtävien tehokkaaseen suorittamiseen. Luvussa käsitellyt asiat ovat oleellisia, koska ne takaavat viranomaisten kyvyn toimia terveydensuojelun tavoitteiden mukaisesti, tilanteissa, joissa tarvitaan nopeaa reagointia terveyshaitan ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Luku asettaa selkeät velvoitteet ja rajoitteet viranomaisten toiminnalle sekä mahdollistaa yhteistyön muiden viranomaisten ja yksityisten toimijoiden kanssa.

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

-

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

-

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisia säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

-

Terveysuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

-

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

Muistiossa esitetään, että helteisiin liittyvää sääntelyä tulisi tarkentaa erityisesti riskiryhmien, kuten vanhusten, lasten ja pitkäaikaissairaiden olosuhteiden arvioinnin osalta. Toimenpiderajaa tulisi asuinkäyttöön tarkoitetuissa tiloissa muuttaa huomioimaan paremmin koko vuorokauden lämpötila, erityisesti yöaikaisen lämpötilan. Tämä on erittäin kannatettavaa.

Terveysuojeluvalvonnassa kemiallisten yhdisteiden arviointi perustuu ensisijaisesti ilmasta otettaviin näytteisiin. Ilmanäytteen katsotaan kuvaavan parhaiten sitä, mille ihmiset tosiasiallisesti altistuvat. Haitallisen altisteen lähteen selvittämisessä voidaan käyttää myös muita analyysijä ja menetelmiä, kuten pinnoilta ja materiaaleista otettavia näytteitä. Terveysuojeluvalvonnassa tarvittaisiin nykyistä selvempiä ohjeita erityisesti materiaaleista otettavien näytteiden hyödyntämisestä. Nykyiset ohjeet eivät riittävästi erottele tilanteita, joissa terveyshaitan arvioimiseksi otettavien ilmanäytteiden sijaan tulisi keskittyä rakenteen korjaustarpeen arviointiin. Pidämme erittäin tärkeänä, että jatkossa painotetaan selkeämmin materiaalinäytteitä ilma- ja pintanäytteiden sijaan.

Mikrobeja koskeva pykälä tulisi nimetä koskemaan kosteusvaurioita ja mikrobikasvua.

Kokonaisuudessa asumisterveysasetuksen uudistus edistää terveysperustaista sisäympäristöjen arviointia. Erityisen tärkeänä pidämme, että uudistuksessa huomioidaan lasten, pitkäaikaissairaiden ja ikääntyneiden näkökulmat.

Taloudelliset vaikutukset

-

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Kemppainen Eija
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry - Eija Kemppainen,
sopimusedunvalvonta